

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА
СОЦІОЛОГІЇ

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Спеціальність – 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузі знань – 29 «Міжнародні відносини»

Освітньо-професійна програма: ОПП «Міжнародні економічні відносини»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

2022–2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Міграційна політика ЄС» для спеціальності – 292 – міжнародні економічні відносини

Розробники: Коч Світлана Вадимівна – доктор політичних наук, професор кафедри політології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології ФМВПС

Протокол № 1 від “29” серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (д.ф.н., проф. Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом ОПП

(Наталя МАСЛІЙ)

(підпис)

(ім'я Прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____ факультету МВПС

Протокол № 1 від 30.08. 2022 р.

Голова НМК _____ (к.п.н., доц. Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Попков ВВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від “_____” _____ 202__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

ЗМІСТ		
1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3.	Зміст навчальної дисципліни	7
4.	Структура навчальної дисципліни (денна / заочна)	9
5.	Теми практичних занять	11
6-7	Теми лабораторних занять	12
8.	Самостійна робота	13
9.	Методи навчання	15
10.	Форми контролю та методи оцінювання Критерії оцінювання результатів навчання	16
11.	Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти	17
13	Методичне забезпечення	17
13.	Питання для підготовки до підсумкового контролю	18
14.	Рекомендована література до вивчення курсу	19

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
<p>Загальна кількість: кредитів – 3</p> <p>годин – 90</p> <p>змістових модулів – 2</p> <p>ІНДЗ – дослідження та презентація спеціальної теми.</p>	<p>Галузь знань 29 – Міжнародні відносини</p> <p>Спеціальність 292 – міжнародні економічні відносини</p> <p>Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	Вибіркова навчальна дисципліна Дисципліна професійної підготовки	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		5-й	5-й
		<i>Лекції</i>	
		18 – год.	6 – год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		18 – год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 – год.	84 – год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - 30 год.	
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС»

КОД дисципліни в ОПП «Міжнародні економічні відносини» – ВБ 8.2.

Дисципліна «Міграційна політика ЄС» включена до переліку вибіркових освітніх компонентів освітньо-професійної програми (ОПП) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 292 – міжнародні економічні відносини

Навчальна дисципліна «Міграційна політика ЄС» зосереджує увагу на міграційної складової політичного процесу в Європі та країнах Європейського союзу. Значну увагу зосереджено на аналізі тенденцій взаємозумовленості міграційної та політичної динаміки в межах Європейського простору.

Мета дисципліни полягає у визначенні місця і ролі міграційного фактору в політичному житті Європейського союзу. Передбачається визначення значення міграційної політики держав, як форми тактичного реагування на міграційні та демографічні виклики та створення умов для формування політичної консолідованої стратегії ЄС щодо формування якості міграційних потоків в межах Союзу.

Завданнями курсу є формування у здобувачів вищої освіти здатності до комплексного аналізу чинників політичних трансформації в умовах транзитних суспільств та конструйований політичних просторів; ознайомлення в роллю міграційних процесів в історії людства; визначення ролі міграцій в процесах соціально-політичного розвитку; ознайомлення з роллю і значенням впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій Європи; ознайомлення з міграційною політикою як елементом стратегії національно-державного будівництва; ознайомлення з процесами взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; з динамікою сучасних міграційних процесів в регіонах та з формами міграційної політики в країнах ЄС; розуміння впливу методів регулювання міграційних потоків на формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави.

Предмет навчальної дисципліни: міграційна стратегічна політика та тактика держав як чинник розвитку та трансформації політичної системи та простору в умовах рухливих соціальних систем. **Пререквізити:** Країнознавство, Економічна історія, Моделі розвитку національних економік. **Постреквізити:** Політика європейської інтеграції, економічні аспекти глобалізації, Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток ЄС та України, Національні інтереси на національна безпека України, Соціальна відповідальність міжнародного бізнесу.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

Інтегральних компетентності (ІК) ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей (ЗК): ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій; ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); ЗК11. Здатність працювати в команді. ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальних компетентностей: СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин; СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку; СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях; СК9. Здатність до діагностики

стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками; СК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні; СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин; СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН): ПН 7 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; ПН 8 Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції; ПН 9 Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій; У результаті ПН 11 Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях; ПН 16 Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками; ПН 17 Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України; ПН 25 Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:** методологію дослідження міграційної політики та міграційної ситуації в країні та світі; ключові теорії міграційного аналізу в межах соціологічних, політологічних та економічних наукових підходів; особливості сучасних міграційних процесів в регіонах та фактори впливу на динаміку та якість міграційних потоків; вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій; типи міграційної політики як елементи стратегії національно-державного будівництва; особливості взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; вплив методів регулювання міграційних потоків на формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави. Слухачі курсу мають **вміти:** застосовувати законодавство для прогнозування конфліктних ситуацій, що виникають при порушенні прав мігрантів; інтегрувати наукову складову в процес практичної діяльності; володіти професійними навичками, що включають в себе: навички реконструкції міграційних процесів на певних територіях; навички виявлення умов перетворення міграції населення у фактор соціально-політичного розвитку, встановлення характеристик, форм впливу на національну стабільність і безпеку; навички вибору оптимального методу регулювання міграційних потоків з метою формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави; навички аналізу характеристик міграційних процесів у регіоні, процесу розвитку інституційної та нормативно-правової бази міграційної політики; навички дослідження використання країною міжнародного досвіду в процесі формування стратегічних завдань міграційної політики, здатності адаптації національної політики до міжнародних стандартів; навички роботи з соціологічними та статистичними даними урядових та неурядових організацій; навички роботи з нормативно-правовою базою здійснення міграційної політики; використання електронних навчальних посібників і інтерактивних програм.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1:

Політична складова міграційних та міграційна складова політичних процесів в контексті соціально-економічного розвитку регіонів.

ТЕМА 1 Теоретико-методологічні основи дослідження міграційної політики країн ЄС. Міграціологія як наукова дисципліна. Взаємозв'язок демографічної, соціально-економічної, етно-культурної, релігійної, політичної, правової, психологічної, та міграційної проблематики. Завдання міграціології. Теоретико-методологічні підходи до вивчення і регулювання міграційних процесів. Еміграція та імміграція як об'єкт міграціології. Методологічний каркас міграційної політики - 17 наукових підходів, які включають більше 45 теорій та концепцій. Аналіз змістовного значення і сучасного розуміння категорій: «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» - «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто» - «нетто» міграції, «зовнішня» - «внутрішня», «міжнародна - мережева», «інтелектуальна», «трудова» і та інші.

ТЕМА 2 Види міграцій: соціально-економічний аспект. Міжнародні міграції населення: причини, обсяги, сучасні тенденції. Класифікація видів міграції, аналіз особливостей сучасних міграційних потоків, пов'язаних із ними економічних, правових, соціальних проблем, виявлення чинників і причин міграції. Аналіз методів обліку та регулювання міграцій на глобальному, національному та локальному рівні. Міжнародні міграції як феномен ХІХ- ХХІ ст. Трансформація феномену міграції з об'єкта політичної уваги на чинник політичного процесу. Формування міграційних просторів. Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міжнародних міграцій. Мережева міжнародна міграція. Зростання міждержавної конкуренції за якісні трудові ресурси.

ТЕМА 3 Міграційні процеси в контексті розвитку території. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій. Моделювання взаємозв'язків міграційних процесів та розвитку території. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів за допомогою міграцій. Тлумачення поняття «регіон» і «регіональна політика». Статусні території, регіони-локомотиви, вільні економічні зони, зони пріоритетного розвитку, єврорегіони, прикордонні зони, автономні, лімітрофи, буферних території, ін. Чинники регіонального розвитку – демографічний, трудоворесурсний, освітній, інфраструктурний, ресурсний, економічний потенціал, обсяги транскордонного співробітництва. Регіональні відтворювальні цикли. Міграційна та демографічна регіональна політика. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів, знижує рівень соціально-економічної конфліктності в державі, покращує ситуацію в регіоні.

ТЕМА 4 Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС. Соціальна адаптація та інтеграція іммігрантів: досвід приймаючих країн. Стратегії акультурації, асиміляції та інтеграції. Стадії адаптації мігрантів. Моделі трансформації ідентичності мігрантів. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Внутрішні і зовнішні чинники адаптації. Внутрішні адаптаційні стратегії – конформістська і нонконформістська. Міжетнічні комунікації. Політика мультикультуралізму в країнах ЄС. Культурна асиміляція («аккультурація»). Психологія мігрантів, біженців і вимушених переселенців. Характер асиміляції. Дискримінація і сегрегація мігрантів.

Забезпечення соціального захисту мігрантів: національні та міжнародні гарантії. Моделі трудових відносин (континентальна-європейська, англо-саксонська, китайська). Перспективи регіональних імміграційних центрів.

Змістовний модуль 2:

Міграційна політика: сучасні механізми стратегічного управління

ТЕМА 5. Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень.. Становлення міграційної політики в історичній ретроспективі. Причини посилення міграційних потоків на початку ХХІ століття Аналіз

перетворення міграції в об'єкт державної політики. Етапи впорядкування міграційного простору. Міграційна політика як система заходів щодо впорядкування міграційного простору, регулювання міграційного руху з позицій національних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціально-демографічної та економічної структур. Класифікація типів міграційної політики (бар'єрна, фільтруюча, контактна). Аналіз можливостей використання міграційного чинника в обґрунтуванні територіальних і геополітичних претензій держав-сусідів. Візова політика країн Європи та України.

ТЕМА 6. Біженці як об'єкт політики. Становлення процедури врегулювання статусу біженців. Ліга Націй. Нансенівська процедура. Досвід ООН. Статус переміщених осіб. Проблеми визначення статусу біженців. Типологія біженців. Становлення консолідованих стандартів ЄС щодо біженців Комунітаризація імміграційної політики ЄС. Регулювання статусу біженців в ЄС наприкінці ХХ ст. Дублінська процедура. Організація регіональних діалогів. План Юнкера – політика розподілених квот. План Гутеріша. Аналіз маршрутів біженців в Європу.

ТЕМА 7. Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. Характеристика основних чинників трудової міграції в Європі в ХХ столітті. Трудова міграція як об'єкт політики. Становлення міграційного законодавства західноєвропейських держав. Імміграційні заходи та фільтри. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Проблема надмірної кількості населення. Соціальний та міграційна криза в Європі в 70-і роки ХХ століття. Міждержавна конкуренція за «якісні» трудові ресурси. Мігрант як об'єкт правового захисту. Правове регулювання щодо робітників-мігрантів. Структура зайнятості іноземців в країнах Європи. Формування єдиного європейського міграційного простору.

ТЕМА 8. Інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків Європейська агенція «FRONTEX» по управлінню оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах. Шенгенський кодекс про кордони. Кодекс про переміщення через кордони. Регламент про «Європейську берегову охорону» (2015). EBCG (Європейська служба берегової охорони). Система EXIT-ENTRY System- EES. Проект «SMART border». Реалізація програми AENEAS («ЭНЕЙ»). Політика реадмісії. Реадмісія – наслідки для України. Європейська політика Сусідства. «Розширена Європа» та «Нова політика сусідства». Програма TACIS-KI. Фонд Інтеграції (AMIF). Європейська система притулку (2010.) Створення загальноєвропейської системи притулку. Програма INTI, EQUAL, GAMM.

ТЕМА 9. Інституційні основи міграційної політики (взаємодія урядових і неурядових структур). Формування інституційних основ і стандартів у сфері міграційного регулювання. Вивчення взаємодії урядових державних структур та неурядових організацій, що займаються проблемами регулювання міграційних потоків. Порівняльний аналіз статистичних даних різних відомств. Проблеми якості регулювання міграцій

ТЕМА 10. Міжнародні стандарти міграційної політики. Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Міжнародні стандарти у сфері реактивної міграційної політики (про захист прав біженців, трудових мігрантів, репатріантів...). Процес і етапи створення стратегії міграційного планування в ЄС. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Україні.

4.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Міграційна політика в ЄС»

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (денне відділення)				
Тема	Назва	Усього годин	Лекції (годин)	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовний модуль 1:						
Політична складова міграційних та міграційна складова політичних процесів в контексті соціально-економічного розвитку регіонів.						
T.1	Теоретико-методологічні основи дослідження міграційної політики країн ЄС	8	1	1	4	2
T.2	Види міграцій: соціально-економічний аспект. Міжнародні міграції населення: причини, обсяги, сучасні тенденції.	7	1	1	2	3
T.3	Міграційні процеси в контексті розвитку території Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток	10	2	2	4	2
T.4	Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС.	8	2	2	2	2
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>		33	6	6	12	9
Змістовний модуль 2:						
Міграційна політика: сучасні механізми стратегічного управління						
T.5	Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень	11	2	2	4	3
T.6	Біженці як об'єкт політики.	11	2	2	4	3
T.7	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів.	11	2	2	4	3
T.8	Інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків	8	2	2	2	2
T.9	Інституційні основи міграційної політики (взаємодія урядових і неурядових структур)	8	2	2	2	2
T.10	Міжнародні стандарти міграційної політики. Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Радмісія	8	2	2	2	2
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>		57	12	12	18	15
Усього		90	18	18	30	24
					54	

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Міграційна політика країн ЄС»**

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (заочне відділення)				
Тема	Назва	Усього годин	Лекції (годин)	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовний модуль 1: Політична складова міграційних та міграційна складова політичних процесів в контексті соціально-економічного розвитку регіонів.						
T.1	Теоретико-методологічні основи дослідження міграційної політики країн ЄС	8	-		4	4
T.2	Види міграцій: соціально-економічний аспект. Міжнародні міграції населення: причини, обсяги, сучасні тенденції.	7	-		2	5
T.3	Міграційні процеси в контексті розвитку території Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток	10	1		4	5
T.4	Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС.	8	1		2	5
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>		33	2		12	19
Змістовний модуль 2: Міграційна політика: сучасні механізми стратегічного управління						
T.5	Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень	11	-		4	7
T.6	Біженці як об'єкт політики.	11	1		4	6
T.7	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів.	11	1		4	6
T.8	Інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків	8	1		2	5
T.9	Інституційні основи міграційної політики (взаємодія урядових і неурядових структур)	8	1		2	5
T.10	Міжнародні стандарти міграційної політики. Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Радмісія	8	-		2	6
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>		57	4		18	35
Усього		90	6		30	54
					84	

5. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

	Теми	ГОДИ НИ
Т.1	<p>Теоретико-методологічні основи дослідження міграційної політики країн ЄС. Мета, об'єкт, предмет та завдання міграціології. Міждисциплінарні зв'язки міграціології та політології. Основні етапи розвитку дослідження міграційних процесів і становлення політичної міграціології. Методологічний каркас політичної міграціології. Демографічні, економічні, соціологічні та політологічні теорії світових міграційних процесів. Аналіз змістовного значення і сучасного розуміння категорій: «переселення», «колонізація», «переміщення», «депортація», «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» - «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто» - «нетто» міграції, «зовнішня» - «внутрішня», «міжнародна - мережева», «інтелектуальна», «трудова» та ін.</p>	1
Т.2	<p>Види міграцій: соціально-економічний аспект. Міжнародні міграції населення: причини, обсяги, сучасні тенденції. Класифікація видів міграції та соціально-економічний аспект міграцій. Політичні види міграцій. Міжнародні міграції населення як феномен XIX- XXI ст. Мережева міжнародна міграція XXI ст. Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міжнародних міграцій. Трансформація феномена міграції з об'єкта політичної уваги на чинник політичного процесу. Формування регіональних міграційних просторів. Міждержавна конкуренція за «якісні» трудові ресурси.</p>	1
Т.3	<p>Міграційні процеси в контексті розвитку території. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій. Міграційні процеси як чинник розвитку території. Міграційна політика як чинник оптимізації розміщення населення та трудових ресурсів. Тлумачення поняття «регіон» і «регіональна політика». Класифікація регіонів. Поняття «регіон» у чинній нормативно-правовій документації ЄС та України. Показники соціально-економічного становища регіону (порівняльний аналіз). Методи прогнозування розвитку території. Міграційна політика як складова регіональної політики розвитку</p>	2
Т.4	<p>Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС та засоби їх вирішення. Акультурації. Асиміляція Характер асиміляції. Інтеграція. Ізоляціонізм. Сегрегація. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Теорії мультикультуралізму. Політика мультикультуралізму. Соціальна адаптація та інтеграція іммігрантів: досвід приймаючих країн. Стадії адаптації мігрантів. Внутрішні і зовнішні чинники адаптації. Внутрішні адаптаційні стратегії – конформістська і нонконформістська. Забезпечення соціального захисту мігрантів: національні та міжнародні гарантії. Моделі трудових відносин в контексті інтеграції мігрантів (континентальна-європейська, англо-саксонська, китайська). Моделі трансформації ідентичності мігрантів. Психологія мігрантів, біженців і вимушених переселенців. Перспективи імміграційних центрів.</p>	2
Т.5	<p>Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень. Міграції як об'єкт державної політики. Етапи розвитку міграційної політики: від природних форм руху населення через заходи симптоматичного регулювання до стратегічного планування. Суть міграційної політики. Класифікація типів міграційної політики. Місце та роль інституту громадянства в міграційному праві країн ЄС та України. Подвійне та множинне громадянство. Ефективне громадянство. Громадянство за інвестиції. Політичні права іноземців в ЄС. Конституційно-правові та законодавчі підстави обмеження</p>	2

	права в'їзду на територію країни, виїзду за її межі, свободи пересування по території : законодавство країн ЄС та України. Умови та порядок в'їзду, виїзду та свободи пересування по території країн ЄС та України людини та громадянина. Візова політика країн Європи та України. «Шенгенська Віза». Умови і порядок імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус іммігрантів в Україні.	
Т.6	Біженці як об'єкт політики. Біженці як об'єкт політичної уваги Ліги Націй. Фрїтьоф Нансен. Нансенівська процедура. Апатріди. Етапи становлення процедури врегулювання статусу біженців. Статус переміщених осіб. Проблеми визначення статусу біженців Досвід ООН. Типологія біженців. Становлення консолідованих стандартів ЄС щодо біженців. Комунітаризація імміграційної політики ЄС. Регулювання статусу біженців в ЄС наприкінці ХХ ст. Дублінська процедура. Організація регіональних діалогів. План Юнкера – політика розподілених квот. План Гутеріша. Аналіз маршрутів біженців в Європу.	2
Т.7	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. Характеристика основних чинників трудової міграції в ХХ столітті. Трудова міграція як об'єкт політики. Міграція як державна тактика розвинутих країн ЄС з підтримки національних економічних інтересів за кордоном. Міграція як тактична форма збереження рівня економічного розвитку країн ЄС з середнім та низьким рівнем економічного розвитку шляхом забезпечення обсягу та якості демографічних ресурсів. Становлення міграційного законодавства європейських держав. Імміграційні фільтри, бар'єри. Політика щодо еміграції. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Правове регулювання щодо робітників-мігрантів. Структура зайнятості іноземців в країнах Європи. Формування єдиного європейського міграційного простору.	2
Т.8	Інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків Становлення інструментарію ЄС щодо реалізації загальної стратегічної політики щодо міграцій. Регулювання режимів кордону в межах ЄС. Оперативне співробітництво на зовнішніх кордонах. Проект «розумних кордонів». Європейська політика розширення та інтеграції: «Розширена Європа» та «Нова політика сусідства». Загальноєвропейської системи притулку.	2
Т.9	Інституційні основи міграційної політики (взаємодія урядових і неурядових структур). Інституційні основи і стандарти у сфері міграційного регулювання. Взаємодія урядових державних структур та неурядових організацій, що займаються проблемами регулювання міграційних потоків. Проблеми встановлення стандартів міграційного регулювання. Порівняльний аналіз статистичних даних різних відомств. Проблеми якості регулювання міграцій. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Україні.	2
Т.10	Міжнародні стандарти міграційної політики. Основні міжнародні стандарти у сфері міграційної політики (про захист прав біженців, трудових мігрантів, репатріантів т. ін.). Процес і етапи створення єдиної імміграційної політики ЄС. Міждержавне міжнародне співробітництво країн у регулюванні міграційних процесів. Реактивна міграційна політика. Міграційна політика як результат соціально-економічного дисбалансу. Стратегічне планування міграційної політики. Міграційна політика як інструмент геополітичних трансформацій.	2
	Всього	18

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДЗ

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних занять;

- [2] – опрацювання лекційного матеріалу;
 [3] – самостійне опрацювання літератури та нормативно-правових актів, джерел;
 [4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання: підготовка доповіді, реферату, презентації.

	Номер теми/Види завдань	Інд. р-та	Сам р-та
T.1	<p>Теоретико-методологічні основи дослідження міграційної політики країн ЄС. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу.</p> <p>ІНДЗ 1. Визначення актуальних проблем сучасних досліджень з політичної міграціології (список тем в групі для індивідуального вибору).)1. Знайти 10 авторських наукових робіт з теми які видані в останні 10 років і надати характеристику роботи в 10 строк; 2). знайти 10 спеціальних сайтів-ресурсів, які на вашу думку можна використовувати для дослідження міграційної проблематики (в 3-4 реченнях до кожного, визначте чому ви їх обрали)</p> <p>Підготувати та презентувати доповіді щодо міграційних теорій: 1) теорія демографічних циклів; 2) концепція мобільного переходу; 3) загальна теорія народонаселення; 4) концепція міграційного переходу; 5) теорія тяжіння-відштовхування; 6) теорія міграційного ланцюга; 7) теорію асиміляції; 8) культурологічна теорія, 9) теорія соціальних змін; 10) Мультикультурні теорії 11) теорія подвійного ринку; 12) теорія світових систем; 13) неокласична теорія економіки; 14) теорія людського капіталу; 15) теорія взаємозалежного глобального розвитку; 16) теорія периферійного капіталізму; 17 концепцію «світового ринку праці»</p>	4	2
T.2	<p>Види міграцій: соціально-економічний аспект. Міжнародні міграції населення: причини, обсяги, сучасні тенденції. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу.</p> <p>Аналіз змістовного значення категорій: «переселення», «колонізація», «переміщення», «депортація», «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» - «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто» - «нетто» міграції, «зовнішня» - «внутрішня», «міжнародна - мережева», «інтелектуальна», «трудова» та ін.</p> <p>Підготувати доповіді-презентації: 1) Міжнародні міграції населення як феномен ХІХ- ХХІ ст.; 2) Мережева міжнародна міграція ХХІ ст.; 3) Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міжнародних міграцій; 4) Соціально-економічні міграції в історії Євразії.</p>	2	3
T.3	<p>Міграційні процеси в контексті розвитку території. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу</p> <p>ІНДЗ 2. Провести дослідження та презентувати результати з встановлення якості міграційного процесу в регіоні (країні) на вибір за базами статистичних даних.</p> <p>Підготувати доповіді-презентації: 1) Міграційна політика як оптимізація розміщення населення; 2) Міграційна політика як</p>	4	2

	політика трудових ресурсів; 3) Проект «Європи автономних регіонів» Жана Моне		
T.4	Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу Підготувати доповіді-презентації щодо політики мультикультуралізму в країнах Європи (за вибором студента) Акультурації. Асиміляція Характер асиміляції. Інтеграція. Ізоляціонізм. Сегрегація. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Теорії мультикультуралізму. Політика мультикультуралізму.	2	2
T.5	Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу З'ясуйте етапи розвитку міграційної політики як форми стратегічного розвитку держави. Програмно-цільове управління міграційними процесами. ІНДЗ 3. Підготувати роботу по множинному громадянству за планом: 1) діючі законодавчі норми в державі щодо отримання громадянства; 2) правила надання ВНЖ та ПМЖ; 3) особливості надання другого громадянства в том числі через «споріднені зв'язки», «етнічні карти», «громадянство за інвестиції» та інше; 4) органи, які заняті реалізацією політики репатріації та етапи реалізації програми; 5) статистичний аналіз реалізації політики.	4	3
T.6	Біженці як об'єкт політики. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. ІНДЗ 4. Характеристика поведінки держав ЄС щодо виконання програми прийому біженців (квот). <i>Оберіть групи країн та надайте характеристику їх політики по відношенню до виконання квот прийому біженців. План доповіді:</i> 1) встановлена квота та її виконання (статистика прийому біженців з 2015 року до 2022 рік); 2) Політика країн в області інтеграції біженців (соціальний пакет, вибір мультикультурної стратегії, політичне представництво); Підготувати доповіді-презентації: 1) Політична біографія Фрітгофа Нансена. Доля нансенівського паспорту; 2) Аналіз 3-х маршрутів біженців в Європу (Центрально-середземноморський; Східно-середземноморський; Західно-Балканський); 3) Організація регіональних діалогів (за вибором) 3) План Юнкера – політика розподілених квот. 4) План Гутеріша по врегулюванню міграційної кризи в 2016 р. Аналіз маршрутів біженців в Європу.	4	3
T.7	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу Характеристика основних чинників трудової міграції в ХХ столітті. Трудова міграція як об'єкт політики. Міграція як державна тактика розвинутих країн ЄС з підтримки національних економічних інтересів за кордоном. Міграція як тактична форма збереження рівня економічного розвитку країн ЄС з середнім та низьким рівнем економічного розвитку шляхом забезпечення обсягу та якості демографічних ресурсів. Становлення міграційного законодавства європейських держав. Імміграційні фільтри, бар'єри. Політика щодо еміграції. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Правове регулювання щодо робітників-	4	3

	мігрантів. Структура зайнятості іноземців в країнах Європи. Формування єдиного європейського міграційного простору. ІНДЗ 5. Політика держави ЄС щодо прийому трудових мігрантів. <i>Оберіть країну в Європі та надайте характеристику в області прийому трудових мігрантів (правове регулювання щодо робітників-мігрантів, структура зайнятості іноземців в країні, формат моделювання потоку робочої сили, політика фільтрації потоку трудових мігрантів, формальні вимоги до трудових мігрантів, статистика)</i>		
T.8	Інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Підготовка доповідей-презентацій: 1) обрати приклад «інструменту» та надати інформацію щодо його впровадження; 2) Європейська політика розширення та інтеграції: «Розширена Європа» та «Нова політика сусідства».	2	2
T.9	Інституційні основи міграційної політики (взаємодія урядових і неурядових структур). Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу Підготовка доповідей- презентацій: 1) Проблеми встановлення стандартів міграційного регулювання. 2) Порівняльний аналіз статистичних даних різних відомств. Проблеми якості регулювання міграцій. Розглянути інституційну основу впровадження міграційної політики в країні ЄС (на вибір).	2	2
T.10	Міжнародні стандарти міграційної політики. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу Підготовка доповідей-презентацій: 1) Інститут видачі (екстрадиції) фізичних осіб у міграційному праві України; 2) Інститут повернення (репатріації осіб і депортованих народів у міграційному праві України); 3) Правовий статус біженців в Україні: особливості надання, втрати та позбавлення статусу біженця. Юридична природа та зміст права на притулок; Стратегічне планування міграційної політики в ЄС. 4) Міграційна політика як інструмент геополітичних трансформацій.	2	2
Усього годин		30	24
		54	

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (демонстрація презентацій, створення схематичних зображень, робота з веб-сайтами органів влади та управління, організацій)
- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; аналіз практичних ситуацій (аналітичні розробки); метод проектування)
- ІНТЕРАКТИВНІ методи навчання (під час лекційних, практичних занять)
- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація виконаних ІНДЗ та результатів самостійної роботи)

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекції, опрацювання нормативних актів, робота з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації. Засоби діагностики якості вищої освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Формами організації **поточного контролю** є:

- усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- контроль виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань;
- тестовий контроль проведення тестування студентів.

Програмою передбачено проведення періодичного контролю:

- тематичні колоквиуми.

Програмою передбачено проведення підсумкової модульної контрольної роботи:

- Модульний тестовий контроль за допомогою Google- form

Підсумковий контроль: залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є спостерігачем; не виступає, не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання апарату і джерел.
	2-3 бали	Здобувач іноді бере участь у занятті; ситуативно надає відповіді на прямі запитання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; фрагментарні знання апарату і джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	4-5 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1-2 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте матеріал представлений описово, висновки формальні, тема не розкрита.
	3 бали	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, висновки відповідають на завдання, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає

		вимогам, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз достатній, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані висновки, тема загалом розкрита, презентація містить посилання на джерела.
	5 балів	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми розкрита, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, метод відповідає тематиці та задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні судження, підкріплені доказами, презентація містить посилання на джерела.
Контрольна робота за змістовними модулями	0 балів	Відповідь на запитання неправильна.
	10 балів	В контрольній роботі кожного з модулів по 10 запитань: 1 бал за кожен правильну відповідь.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль										Сума балів загалом	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2						90	Залік	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			
Контрольна робота за зміст-м модулем №1 (10 балів)				Контрольна робота за зміст-м модулем №2 (10 балів)								
(2 ІНДЗ *6) =12				(3 ІНДЗ *6) =18						90	10	100

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Коч С.В. Узун Ю.В. Міграційна політика ЄС: методичні вказівки та завдання до навчального курсу. Одеса: ТОВ «Удача», 2019. 43 с. URL: dspace.onu.edu.ua
- Робоча програма, Силабус.
- Лекційні презентації; Google-class; Google-test.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Політична міграціологія: мета, об'єкт, предмет та завдання. Основні категорії науки.
2. Розвиток досліджень міграційних процесів і становлення політичної міграціології.
3. Міграційні теорії меркантилістів та економістів-фізікалістів
4. Дослідження міграцій та міграційної політики в ХХ ст.
5. Політичні та економічні теорії міграцій
6. Соціологічні та демографічні теорії міграцій
7. Міграційна активність: етапи, та історичні особливості.
8. Міжнародні міграції населення як феномен ХІХ–ХХІ ст. Зростання міжнародних міграцій.
9. Класифікація видів міграції та соціально-економічний аспект міграцій.
10. Регіональні міграційні простори та коридори міжнародних міграцій.
11. Міграційна динаміка країн ЄС (зовнішня і внутрішня міграції, сальдо міграції).
12. Міграції як об'єкт державної політики. Основні етапи розвитку міграційної політики.
13. Міграційна політика як елемент регіональної політики.
14. Міграційна політика як елемент забезпечення національної безпеки.
15. Програмно-цільове управління міграційними процесами.
16. Якість міграції та розвиток території. Міграційна політика як політика трудових ресурсного заміщення.
17. Геополітичний аспект міграційної політики.
18. Боротьба з нелегальною міграцією в країнах ЄС.
19. Особливості становлення міграційного законодавства країн ЄС.
20. Біженці: поняття, режим, термінологія, законодавче регулювання.
21. Іноземці: поняття, режим, термінологія, законодавче регулювання.
22. Особи без громадянства: поняття, режим, термінологія, законодавче регулювання.
23. Антидискримінаційна політика. Декларація і план боротьби проти расизму, ксенофобії, антисемітизму і нетерпимості.
8. Громадянство: досвід західних країн, ефективне міжнародно-правове регулювання.
9. Біпатрид: процес законодавчого забезпечення, сучасна концепція.
10. Заходи в ЄС щодо посилення контролю за міграційними потоками та здійснення ефективної боротьби з нелегальною міграцією.
8. Роль ООН та діяльність її спеціалізованих органів з регулювання міграційних процесів.
9. МОМ: принципи діяльності, завдання та функції.
24. Місце та роль інституту громадянства в міграційному праві країн ЄС та України.
25. Конституційно-правові та законодавчі підстави обмеження права в'їзду на територію країни, виїзду за її межі, свободи пересування по території : законодавство країн ЄС.
26. Умови та порядок в'їзду, виїзду та свободи пересування по території країн ЄС людини та громадянина. Візова політика країн Європи. «Шенгенська Віза».
27. Інститут імміграції в міграційному праві України
28. Умови і порядок імміграції в країні ЄС іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус іммігрантів в країнах ЄС.
29. Імміграційні фільтри та еміграційна політика країн Європи.
30. Особливості становлення міграційного законодавства країн, асоційованих з ЄС– Албанії, Турції, Чорногорії, Сербії, України, та ін.
31. Основні міжнародні стандарти у сфері міграційної політики.
32. Процес і етапи створення єдиної імміграційної політики ЄС.
33. Міждержавне міжнародне співробітництво країн у регулюванні міграційних процесів.
34. Проблеми реалізації політики реадмісії.
35. Юридична природа та зміст права на притулок. Компаративний аналіз реалізації.
36. Інституційні основи і стандарти у сфері міграційного регулювання.
37. Інституційна основа впровадження міграційної політики в ЄС

38. Взаємодії урядових державних структур та неурядових організацій, що займаються проблемами регулювання міграційних потоків.
39. Адаптація та інтеграція мігрантів: порівняльний аналіз політики ЄС та України.
40. Політика культурної асиміляції («акультурації») як форма інтеграції мігрантів.
41. Політика мультикультуралізму в країнах ЄС.
42. Національні та міжнародні гарантії соціального захисту трудових мігрантів.
43. Процедури легалізації нелегальних мігрантів: практика європейських країн.
44. Програми трудової міграції в країнах ЄС (за вибором студента) (наприклад: в Німеччині – «Програма «Соціальний рік в Німеччині» або «Добровільний соціальний рік, або Freiwilliges Soziales Jahr, Bundes Freiwillige Dienst или, сокращено, FSJ/BFD»

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

- Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст.: В 3-х т Т.1: Структури повсякденності: можливе і неможливе: Пер. з франц. К.: Основи, 1995. 544 с.; Т. 2: Ігри обміну: Пер. з франц. К.: Основи, 1997. 585 с.
- Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція: методологічний та організаційний аспекти: монографія / Ю. П. Гуменюк. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 619 с.
- Європейський Союз : Консолідовані Договори. К., 1999. 140 с.
- Інституційні засади розвитку ринку праці в Україні: колективна монографія / за І-71 наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, д.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2021. 472 с.
- Малиновська О. А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України. Київ: НІСД, 2014. 48 с.
- Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД. 2018. 472 с.
- Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / за заг. ред. М.В. Буроменського. Х.: Право, 2015. 328 с.
- Свящук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності. Навчальний посібник. Харків: Вид-во, 2018. 324 с.
- Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 13 с.
- Migrants, asylum seekers and refugees in Jordan, 2017 URL: <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/0f458f15-6304-4bc4-8e54-077a8fac1f25?lang=ENG>.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

- Алгаш В., Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для ЄС. *Міжнародне право*. 2019. № 12. С.334 - 338
- Андрейко В. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія». 2019. Вип. 2 (41). С. 134-142.
- Безушко М. С. Міграційна політика ЄС: виникнення та проблеми сьогодення. Юридичний науковий електронний журнал. № 1. 2020. С. 276-278. URL : http://lsej.org.ua/1_2020/69.pdf
- Бортник Н. П., Мороз Н. С. Міграціологія як наука про кількісно-якісні показники міграції населення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» № 850 2016 URL: <https://vlp.com.ua/node/16543>
- Даниленко О., Панченко Т. Висококваліфікований український фахівець у Німеччині та Польщі. Аналіз кейсів у Мюнхені, Кракові й Вроцлаві. Харків: Видавець О. А. Мірошніченко, 2020. 102 с.

- Демчишина В.Р. Принципи міграційної політики Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2018. №4. С. 325-328.
- Ерфан Є. А. Особливості міжнародної міграції висококваліфікованих працівників. *Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18. Ч. 2. С. 10–14.
- Зануда А. Робота в Німеччині: Берлін спрощує правила і чекає на нових працівників. *BBC News. Україна*. 2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51559930> (дата звернення: 31.03.2020).
- Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Міжнародне право*. 2021. №1. С.276-281.
- Зануда А. Робота в Німеччині: Берлін спрощує правила і чекає на нових працівників. *BBC News. Україна*. 2020. 26 лют. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51559930>
- Калашнікова Л. В., Чорна В. О. Активізація трудової міграційних процесів як загроза безпечному функціонуванню регіонального соціуму. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 69–70. С. 118–127.
- Кваша С.М., Файчук О.М., Файчук О.В. Європейська економічна інтеграція: навчальний посібник. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2019. С. 21-24.
- Краєвська О.А. Міграційна політика Європейського Союзу: політико-правовий аспект. *Грані*. 2011. № 5 (79). С. 141–149.
- Кримова М.О. Інтеграція мігрантів як інструмент функціонування ринку міграційних послуг країн ЄС. *Економіка і організація управління*. № 2 (34). 2019. С. 56-64
- Ливдар М., Федевич Л.Трудова міграція в Європі та її вплив на Україну. *Економік та суспільство*. 2021. № 24 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-28>
- Луцишин Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних. *Humanitarian vision*. 2015. Vol. 1. №. 2. С. 41-46.
- Махортов Ю.О., Пономарьова Г.О. Аналіз сучасної міграційної політики країн Європи. *Міжнаодні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. Вип. 1. -С. 122-130.
- Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: наук.-практич. симпозіум, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-річчю міжнар. конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей (м. Одеса, 18.12.2015). Одеса: Фенікс, 2015. 105 с. URL: <http://iele.bazick.com/projectdevelopment/odessa-tempus-center; eurolaw.org.ua>.
- Мульська О. П., Бороняк І. Є. Прогностична модель формування україно-німецької міграційної системи. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 2. С. 120–125.
- Мушак Н.Б. Правові засади імміграційної політики Європейського Союзу. *Альманах права. Правовий світогляд: людина і право* (До 65-річчя Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України). К., 2014. Вип. 5. С. 276–281.
- Мушак Н.Б. Свобода пересування осіб як одне із фундаментальних прав громадян Європейського Союзу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Київ: Ін-т міжнар. відносин, 2013, Вип. 117, Ч. 1. С. 105–113.
- Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини : навч. Посібник. Дніпро : ДДУВС, 2019. 184 с.
- Оврамець М.А. Діяльність керівних органів ЄС у сфері контролю міграцій. *Проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 7. С. 122–142.
- Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2017. № 6. С. 54-57.
- Пак Н. Неконтрольована міграція як загроза безпеці країн Європейського Союзу. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2016. С. 30–32.
- Пономарьова О.П. Правове регулювання порядку перетинання кордонів країн шенгенської зони (не) громадянами ЄС. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 35–42.
- Проценко О. Міграційна політика Європейського Союзу. Підприємництво, господарство і право. № 11. 2020. С. 302-306. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/52.pdf>

- Середа О. Г. Європейські стандарти організації праці. Право та інновації. No 4 (12). 2015. С. 110-116. URL : <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Sereda12.pdf>
- Сльота І. Сучасна міграційна політика Франції та Великої Британії. *Зовнішні справи*. 2014. №9. С. 36.
- Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття : наук. видання / наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.
- Узун Ю. В. Управління міграційними процесами : глобальні та регіональні тенденції. *Політикус*. 2019. Вип. 2. С. 56–65.
- Чернега О.Б., Яковенко Ю.В. Міграційна політика ЄС: тенденції формування міграційних потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2020. №22. С.74-79.
- Юськів Б. Н. Криза міграційної системи ЄС як виклик безпеки європейської регіональної системи міжнародних відносин. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. С. 17-24.
- Buchanan P. Death of the West: how the population is dying out and immigration is a threat to our country and civilization. Griffin (October 15, 2002). 783 p.
- Collett E. Facing 2020: Developing a New European Agenda for Immigration and Asylum Policy *Migration Policy Institute*. 2013. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewit8vLMz7DvAhUF6RoKHZbyDokQFjAAegQIAhAD&url=https%3A%2F%2Fwww.migrationpolicy.org%2Fpubs%2FMPIEurope-Facing2020.pdf&usg=AOvVaw07ux_8BH6OWGEvej7eVfOe
- Estevens, J. Migration crisis in the EU: developing a framework for analysis of national security and defence strategies. *Comparative Migration Studies*, 2018 6(1), 1–21. <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0093-3>
- EU-Turkey Agreement: Questions and Answers, press release, 2016 // Official site of the European Commission. URL: http://europa.eu/rapid/pressrelease_MEMO-16-963_en.htm
- Matkowska M. Polska polityka migracyjna – zarys problemu. *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania*. 2013. No. 3. P. 77–92.
- Shubham P. European Migrant Crisis: Financial Burden or Economic Opportunity? *Social Impact Research Experience (SIRE)*. 43. 2016 URL: <http://repository.upenn.edu/sire/43>
- Statista Number of illegal entries at borders of the European Union 2009–2019. 2020, May 18. URL: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu>
- Van Wolleghem, P.G. Where is the EU’s Migrant Integration Policy Heading? 2019 *International Review of Public Policy*, 1(2), 218–237. <https://doi.org/10.4000/irpp.396>
- Wallerstein I. Passions About Migrants. Commentary No. 409, Sept. 15, 2015 URL: <https://iwallerstein.com/passions-about-migrants/>
- ДОКУМЕНТИ ТА ПРАВОВІ АКТИ**
- Департамент міграційної служби та перспективного планування. Країни вибуття біженців. Офіційний сайт. URL: http://www.kmu.gov.ua/migration_ext/control
- Діяльність Ради Європи в області міграції. URL: [http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG\(98\)2E_rev.asp](http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG(98)2E_rev.asp)
- Дублінська конвенція 1990 р. Офіційний сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_310
- Європейська конвенція про громадянство. Рада Європи. Страсбург. Доповідь від 06.11.1997 № ETS № 166. *ВВП України*. 28.03.2008 р. № 13.
- Закон Республіки Польща. Про карту поляка від 07. 09. 2007. URL: http://www.poland.gov.pl/Karta_Polaka,2532.html
- Закон Словаччини. Про словаків, що живуть за кордоном, та про зміни та доповнення до деяких законів від 23.09.2005. URL: <http://www.bestactive.com/slovakia/index.php/pmz/zakon-o-zagranichnyh-slovakah/>

- Конвенція Ліги Націй про міжнародний статус біженців від 28 жовтня 1933.
- Конвенція «Про статус біженців» 1951. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
- Конвенція ООН 1951 р. про статус біженців та Протокол 1967 р. про статус біженців. *Діюче міжнародне право*. В 3-х томах., 1996. С. 283–302.
- Міжнародна Організація з міграції. Представництво МОМ в Західному регіоні СНД. URL: <http://www.iom.org.ua/index.php?page=catalog&id=10>
- План дій «Україна – ЄС». Європейська політика сусідства. Офіційний сайт КМУ. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=17977414&cat_id=17976903&ctime=1147848866542
- Спільна європейська політика в області міграції та надання притулку. Доклад Хьюман Райтс Вотч. 2007. URL: <http://www.hrw.ru/russian/reports/2007/world/euro.html#2>
- Закон про ратифікацію Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Молдова про організацію спільного контролю в пунктах пропуску через українсько-молдовський державний кордон від 11.09.98. *ВВР України* 1998. № 42. ст.262
- Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 р. Із останніми змінами від 05.06.2008 р. *ВВР України*. 2003. №27. С. 208.
- Закон України «Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках». *ВВР України*. 2002. № 24. С. 166.
- Закон України «Про порядок виїзду з України і вїзду в Україну громадян України» від 21.01.1994 р.
- Закон України «Про правовий статус закордонних українців» від 04.03.2004. *ВВР України* 2004. С.343
- Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 04.02.1994. Відомості Верховної Ради. 1994. № 23. Ст.161; Із змінами від 11.05.2007. *ВВР України* 2007. № 33. С.442.
- Закон України «Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців» від 10.01.2002. *ВВР України*. 2002. № 17. С.118
- Закон України «Про ратифікацію європейської Конвенції про громадянство» від 20.09.2006. *ВВР України*. 2006. № 45. С.437
- Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів» (з застереженням) від 16.03.2007. *ВВР України*. 2007. № 21. С.290
- Закон України «Про ратифікацію Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності» прийнятого резолюцією 55/25 ГА від 15.11.2000 р.» від 04.02.2004. Офіційний вісник України. 2006. № 14. С. 360.
- Закон України «Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки про реадмісію осіб». *ВВР України*. 2006 № 39. С. 330.
- Закон України «Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Швейцарською Федеральною Радою про реадмісію осіб, які перебувають на територіях їх держав нелегально» від 23.06. 2004. *ВВР України*. 2004. № 38. С. 478
- Постанова КМУ «Деякі питання державного управління у сфері міграційної політики» від 18.06. 2008 р. *Офіційний вісник* від 04.07.2008 – 2008. № 46. С. 22. Ст. 1495
- Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року». Від 26.07.2006 р. № 1034 Із змінами від 25.07.2007. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- Постанова КМУ «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про реадмісію осіб» від 2 липня 2008 р. *Офіційний вісник України* від 18.07.2008 - 2008. № 50. С. 11.
- Постанова КМУ «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Данія про реадмісію осіб» від 26.03.2008 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>;

Постанова КМУ «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам про реадмісію громадян обох держав» від 28.05.2008 р. *Офіційний вісник України* від 09.06.2008 - 2008. № 39. С. 15

Постанова КМУ «Про створення органів міграційної служби України» від 22.06.1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

Постанова КМУ «Про утворення національної комісії з питань закордонних українців» від 10.08.2004 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 32. С. 80.

Права людини в сфері міграції та міжнародного захисту («притулку»). ВБФ «Право на захист» в партнерстві з HIAS. Звіт Гельсінської Групи в Україні. Права людини в Україні 2015. URL: <http://helsinki.org.ua/prava-lyudyny-v-sferi-migratsiji-ta-mizhnarodnoho-zahystu-prytulku-vbf-pravo-na-zahyst-v-partnerstvi-z-hias/>

Правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію. Затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 р. № 1074 . Із змінами 2008. *Офіційний вісник України* від 05.05.2008 – 2008. № 31. С. 24

Розпорядження КМУ «Про встановлення квоти на імміграцію на 2016». URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/212-2016-%D1%80>

European Pact on Immigration and Asylum. URL: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2013440%202008%20I NIT>

ІНФОРМАЦІЙНІ Е-РЕСУРСИ

Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>

Державний комітет України у справах національностей і релігії. Інформація про стан міграційної ситуації в Україні Офіційний сайт http://www.scnm.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=48867&cat_id=4792

Діяльність Ради Європи в області міграції. URL: [http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG\(98\)2E_rev.asp](http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG(98)2E_rev.asp)

Інструмент Європейського сусідства та партнерства. Східна регіональна індикативна програма на 2007-2010 гг. (англ. версія). Седеркопінгський процес. URL: <http://soderkoping.org.ua/page16693.html>

Євростат. Офіційний сайт. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Statistics_on_enforcement_of_immigration_legislation.

Інформація про стан міграційної ситуації в Україні /Офіційний сайт Державного комітету у справах національностей та релігій. URL: http://www.scnm.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id;

Міграційна ситуація в Одеській області по роках. URL: http://www.od.ukrstat.gov.ua/stat_info/demogr/demogr3.htm

Міграційний профіль України 2011-2020 рр. Державна міграційна служба України. К., 2016. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html>

Міжнародна Організація з міграції. Представництво МОМ в Західному регіоні СНД. URL: <http://www.iom.org.ua/index.php?page=catalog&id=10>

Верховної Ради України Офіційний веб-сайт URL: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

Державної міграційної служби України. Офіційний веб-сайт URL:<http://www.dmsu.gov.ua/>. Офіційний веб-сайт Комісії з Міжнародної міграції Global Commission on

МОМ Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.iom.int/jahia/jsp/index.jsp>.

ООН Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.un.org/ru/>.

Організації з безпеки і співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org> .

Рада Європи. URL: <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>.

Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. URL:
http://www.unhcr.org.ua/unhcr_ukr/index.php?&lang=u.

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
URL:<http://www.ombudsman.kiev.ua/index.htm>.

Представництва Європейської Комісії в Україні. URL:
<http://www.delukr.ec.europa.eu/page46795>.

Nordiskt samarbete URL: <http://www.norden.se/Nordenfakta/Det-nordiska-samarbetet/>

Commission Staff Working Document. SWD (2020) 207 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1601291023467&uri=SWD%3A2020%3A207%3AFIN>

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a New Pact on Migration and Asylum COM/2020/609 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1601287338054&uri=COM%3A2020%3A609%3AFIN>

European Parliament. URL: <http://www.europarl.europa.eu/portal/en?home>

FRONTEX Risk Analysis for 2016. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annula_Risk_Analysis_2016.pdf

Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response. URL: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/immigrant-key-workers-their-contribution-europes-covid-19-response_en

International Migration. URL: <http://www.gcim.org/en/>.

Statistics on migration to Europe. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en